

Wie was MOHAMMED?

Er is geen twijfel dat Mohammed echt heeft bestaan. Verschillende bronnen leveren daarvoor het bewijs. Maar wie hij precies was, of hoe zijn leven eruit zag, is lastiger te achterhalen. Wetenschapper Nicolet Boekhoff-van der Voort legt de bronnen naast elkaar en komt tot interessante conclusies.

TEKST Nicolet Boekhoff-van der Voort BEELD Wikimedia en Shutterstock

Wie meer wil weten over het leven van de profeet Mohammed (ca. 570-632), is aangewezen op bronnen met verhalen over de profeet die pas honderd jaar na zijn dood zijn opgeschreven, of zelfs nog later. Mohammeds volgelingen hebben deze verhalen van generatie op generatie doorgegeven. Dat betekent dat elke keer dat een verhaal verteld wordt, er iets verandert. Soms zijn dat details, maar soms ook grote veranderingen. Arabiste Nicolet Boekhoff-van der Voort onderzocht hoe het biografische materiaal over het leven van Mohammed zich na zijn dood heeft ontwikkeld en vergeleek de verschillende bronnen met elkaar.

1 De Hadith

De meest uitgebreide informatie over de ontstaansperiode van de islam is te vinden in *hadith*-werken. Dit zijn boeken met overleveringen (*hadiths*). De *hadith*-werken zijn gemaakt voor en door moslims en komen op zijn vroegst uit de negende eeuw, dat wil zeggen minimaal tweehonderd jaar na de dood van Mohammed. In de werken staan overleveringen die beschrij-

ven welke veldslagen de profeet heeft geleverd, wie hij ontmoet heeft en hoe hij zich in bepaalde situaties gedroeg.

Betrouwbaar

Zijn de *hadith*-werken betrouwbaar genoeg om het leven van Mohammed te reconstrueren? De verhalen bestaan meestal uit twee gedeeltes: een verhalend gedeelte, de *matn*, en een keten van overlevertaars, de *isnad*. Deze keten geeft aan via welke personen een auteur de begeleidende tekst heeft ontvangen.

Niet alle ketens gaan echter ononderbroken terug tot een ooggetuige. Soms is de naam van één of meerdere overlevertaars weggelaten of er staat 'iemand vertelde mij'. Het komt ook voor dat de laatste persoon uit de keten – degene die eigenlijk de getuige van de gebeurtenis zou moeten zijn – uit de tweede helft van de achtste eeuw afkomstig is of later en dus nooit de gebeurtenis zelf heeft kunnen meemaken!

Feit of fictie

Een ander probleem is dat de informatie afkomstig is uit islamitische bronnen. Het is de vraag in

MOHAMMEDS VOLGELINGEN
GAVEN DE VERHALEN DOOR
VAN GENERATIE OP GENERATIE

< Perzische miniatuur uit de zestiende eeuw. Mohammed komt met Buraq, een hemels dier, aan in de hemel. Zijn gezicht is niet afgebeeld.

DE KORAN BEVESTIGT NIET DAT MEKKA DE GEBORTEPLAATS VAN MOHAMMED WAS

hoeverre deze bronnen de historische werkelijkheid beschrijven of juist alleen het beeld weer-geven dat latere moslims over het leven van hun profeet hebben. Islamitische en niet-islamitische wetenschappers die zich bezighouden met de ontstaansperiode van de islam zijn het met elkaar eens dat het *hadith*-materiaal tegenstrijdigheden, onwaarheden, fouten en vervalsingen bevat. Sommige daarvan zijn opzettelijk toegebracht, maar dat is zeker niet altijd zo. Wetenschappers discussiëren over de vragen in hoeverre het mogelijk is om feit van fictie en fout te onderscheiden in het overleveringsmateriaal en of de overleveringen eigenlijk wel bruikbaar zijn voor een beschrijving van het leven van Mohammed en de vroegste periode van de islam.

2 Koran

De Koran is een andere bron om meer te weten te komen over Mohammeds leven. Maar ook bij dit werk is er een aantal problemen. Zo is de Koran zoals wij hem in onze tijd kennen, niet in deze vorm door Mohammed nagelaten. Volgens het *hadith*-materiaal zijn de volgelingen van de profeet pas na zijn dood begonnen om de openbaringen te verzamelen. De voltooiing vond pas op zijn laatste plaats tussen 644-656, dus ongeveer twaalf tot 24 jaar na de dood van Mohammed.

Weinig informatie

Ook bevat de Koran zeer weinig informatie over de profeet. De naam Mohammed komt er maar vier keer in voor. De plaatsnaam Mekka wordt één keer genoemd, evenals Bakka, wat als een alternatieve benaming van Mekka wordt gezien. Uit de Koran kunnen we echter niet opmaken dat Mekka de geboorteplaats van Mohammed was. De vervolging van de profeet staat in de Koran, maar naar zijn vlucht uit Mekka naar Medina, waar hij het laatste decennium van zijn leven heeft gewoond, wordt alleen verwezen. De locaties van twee veldslagen bij Badr en Hunayn staan in de Koran met name genoemd, maar een belangrijke veldslag bij Uhud in 625, waar de moslims een grote nederlaag leden, wordt niet

met name genoemd. Het is dus niet mogelijk om het leven van de profeet Mohammed goed te reconstrueren op basis van de Koran.

3 Christelijke werken

Een derde bron van informatie over het leven van Mohammed bestaat uit een aantal werken die door niet-moslims zijn geschreven. De vroegste geschriften komen uit de tijd vlak na het overlijden van Mohammed. Het probleem van deze werken is dat ze geschreven zijn door christenen die in het islamitische rijk woonden. Het gaat om anti-islamitische polemieken die ze schreven om er onder andere voor te zorgen dat andere christenen zich niet tot de islam zouden bekeren of om de legitimiteit van de islamitische overheersers te weerleggen. Daarnaast speelt de afstand die de informatie moest afleggen van Mekka en omstreken naar Syrië, een rol. In één van deze geschriften wordt bijvoorbeeld vermeld dat Mohammed in 634 nog in leven zou zijn, wat twee jaar na zijn dood zou zijn volgens het islamitisch overleveringsmateriaal!

MOHAMMED WORDT IN TWEE VROEGE GESCHRIFTEN GENOEMD, BEIDE NIET AFKOMSTIG VAN MOSLIMS

Dankzij al deze verschillende bronnen – zelfs ondanks al hun beperkingen – is er geen twijfel dat Mohammed echt bestaan heeft. Hij wordt in twee verschillende vroege geschriften genoemd die beide niet van moslims afkomstig zijn; een Syrische en een Griekse. De term die gebruikt wordt om de gevluchte moslims uit Mekka mee aan te duiden, *muhajir* (= emigrant), wordt ook genoemd, net als een gebeurtenis in het jaar 622 (toen vond namelijk de vlucht van Mohammed en zijn volgelingen uit Mekka naar Medina plaats). Ook in deze bronnen is de hoeveelheid informatie over Mohammed beperkt. De uitgebreidste en best beschikbare bron voor het leven van Mohammed blijken dus de islamitische overleveringen te zijn. Maar ook hierbij is zorgvuldigheid dus geboden.

In 't kort: HET LEVEN VAN MOHAMMED

Mohammed (volledige Arabische naam: Moehammad ibn 'Abd Allah ibn 'Abd al-Moettalib ibn Hasjim ibn 'Abd Manaf al-Koeraijsi) wordt door moslims beschouwd als profeet en boodschapper van God. Hij werd geboren eind zesde eeuw in Mekka, en stierf op 8 juni 632 in Medina.

Biografie volgens *hadith*-werken*

- 570 Mohammed wordt geboren in Mekka in Arabië (het huidige Saoedi Arabië). Mohammeds vader overlijdt kort voordat hij geboren wordt en zijn moeder sterft als hij nog maar zes jaar oud is.
- 595 Mohammed trouwt met Chadiedja.
- 610 Mohammed heeft een bijzondere ervaring in een grot op de berg Hira, dichtbij Mekka. Moslims geloven dat hij daar een openbaring van God kreeg via de engel Gabriël. Vanaf dit moment begint Mohammed op te treden als een profeet.
- 619 Chadiedja overlijdt. Later trouwt Mohammed met verschillende vrouwen.
- 622 Mohammed wil de afgodendienst stoppen en strijkt daarmee tegen de haren in van de machthebbers in Mekka. Mohammed moet uitwijken naar Medina samen met zijn volgelingen. Daar accepteren de mensen hem als profeet en maken hem de leider van de stad.
- 622-629 Als legeraanvoerder leidt Mohammed verschillende veldslagen tegen de Mekkanen en neemt uiteindelijk Mekka (zonder te vechten) in. Hierna zijn er steeds meer Arabische stammen die hem als profeet en politiek leider aanvaarden.
- 632 Mohammed sterft in Medina. Na zijn dood worden de openbaringen van Mohammed verzameld in een boek dat de Koran wordt genoemd.

*Hoewel het jaar 570 vaak genoemd wordt als geboortjaar van Mohammed, weten we eigenlijk niet wanneer hij geboren is. In deze tijd werd niet bijgehouden wanneer iemand geboren werd. Het jaar 570 is gebaseerd op het gegeven dat Mohammed veertig jaar oud zou zijn geweest toen hij zijn eerste openbaring kreeg. Het getal veertig is zeer waarschijnlijk een symbolisch getal dat voor rijpheid en volwassenheid staat.

OOK DIT ONDERZOEK DOEN?

Lijkt het je interessant om historisch onderzoek te doen naar het leven van Mohammed en zijn tijdgenoten, kies dan voor Islamstudies met als specialisatie islam literair-historisch. Het is belangrijk om zo veel mogelijk vakken Arabische taalverwerving te volgen en voor een buitenlandverblijf te kiezen in een Arabischtaalg land. Zowel de Koran als de *hadith*-werken zijn namelijk in Klassiek-Arabisch geschreven, waar veel oefening voor nodig is.

ISLAMSTUDIES

#ISLMSTDS

Faculteit der Filosofie, Theologie en Religiewetenschappen • Radboud Universiteit in Nijmegen

